

Motion till riksdagen 2022/23:2203

av **Ulrika Liljeberg m.fl. (C)**

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Motivering

Rättsväsendet är den yttersta garanten för det svenska rättssamhället och en grundpelare i vår rättsstat och liberala demokrati. Den främsta uppgiften för rättsväsendet är att skydda människors fri- och rättigheter, både från brott som begås av enskilda personer och från statsmaktens godtycke eller maktmissbruk. De senare åren har vittnat om en särskilt problematisk utveckling för tryggheten i Sverige, med ökad otrygghet och grova brott, exempelvis i gängkriminella sammanhang, men också i nära relationer. Att upprätthålla rättsstaten och tryggheten i hela landet är en av statens kärnuppgifter.

För att lösa denna uppgift krävs krafttag. Det krävs utökade befogenheter och brottsförebyggande arbete i våra skolor samt i våra kommuner. Det krävs att polisen blir fler och får fler verktyg i brottsutredningar. Polisen måste också vara närvarande, tillgänglig och synlig för människor i hela landet. Den ska ha ett långsiktigt mandat och de lokala poliserna ska i största möjliga mån jobba med uppgifter kopplade till det lokala området. Det krävs en förstärkning av hela rättskedjan, från att förebygga brott till att hjälpa de som avtjänat straff tillbaka till en brottsfri vardag. Tryggheten består också i att lagarna är tydliga och rättssäkerheten stark, så att ingen döms för brott som den inte har begått.

Polisen

Polisen har en central roll för att beivra, begränsa och lösa brottslighet. Centerpartiet vill se en kraftig resursförstärkning till Polismyndigheten, för att garantera polisens lokala närvaro, öka antalet arbetade polistimmar, skapa förutsättningar för bättre arbetsvillkor och en bättre arbetsmiljö samt för att ge polisen möjlighet att bekämpa brottslighet både

i hemmet och på gatorna. Inom ramen för det så kallade januariavtalet var Centerpartiet med och slog fast att antalet polisanställda skulle öka med 10 000 personer från 2018 till 2024, varav de flesta ska vara poliser. Det är en välkommen resursförstärkning, men kommer inte vara tillräcklig. Centerpartiet arbetar för att öka polistätheten ytterligare, för att på sikt motsvara en europeisk genomsnittsnivå. I denna ambition måste mer resurser gå till att särskilt stärka de anställdas arbetsmiljö och arbetsvillkor, så att fler personer lockas till yrket, men även för att kunna konkurrera med andra arbetsgivare såsom säkerhets-, övervaknings- eller försäkringsbolag. Under detta år har det även skjutits till medel för att stärka NFC:s verksamhet för att kunna jobba snabbare med mer tekniskt krävande forensiska inslag i utredningar – en satsning vi nu ser fram emot fortsätter under kommande år.

Polisen måste vara lokalt förankrad. För att värna och förstärka medborgarnas förtroende för polisen krävs att polisen inte enbart arbetar med grov kriminalitet, utan också prioriterar resurser till arbetet med mer vardaglig brottslighet som skadegörelse, stölder och buskörningar. En lokalt förankrad polis utgör också ett viktigt verktyg i kampen mot mer grov brottslighet, då lokal förankring är en förutsättning för att kunna arbeta förebyggande och kunna bedriva brottsutredningar i de områden där organiserad brottslighet och gängkriminalitet är mer vanligt förekommande. Centerpartiet vill därför se en riktad satsning för att stärka polisens lokala närvaro i hela landet, såväl på landsbygd som i städer. Det krävs också att Polismyndigheten får förutsättningar att fördela arbetsuppgifterna på ett effektivt sätt.

Ett problem som försvårar det brottsbekämpande arbetet är att de samhällen som är hårdast drabbade också är de samhällen där förtroendet för de rättsvårdande myndigheter är svagast. Åtgärder måste till för att överbrygga klyftan mellan medborgarna och myndigheterna, så att alla känner att de får den hjälp de behöver när de behöver den och att fler vågar och vill anmäla brott och vittna mot brottslingar. Centerpartiet vill därför se satsningar på lokala trygghetsvårdare anställda av Polismyndigheten, som kan arbeta för ett ökat förtroende och stärkt lokalförankring mellan myndigheten och områden särskild drabbade av kriminalitet.

Våld i nära relation

Ingen människa ska behöva leva i rädsla för att bli slagen eller utsatt för hot och fridskränkningar. Våld i nära relation är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem. Problemet finns inom alla delar av befolkningen, inom alla samhällsklasser, alla åldrar och i olika typer av nära relationer, men drabbar på ett helt överskuggande sätt kvinnor. Den nationella omfångsundersökningen Våld och hälsa visade att var femte kvinna i Sverige någon gång under sitt vuxna liv hade utsatts för upprepat och systematiskt psykiskt våld av tidigare eller aktuell partner. Var femte kvinna uppgav också att de någon gång under sitt liv hade utsatts för allvarligt sexuellt våld. Detta kan vi inte låta fortgå.

Kvinnor som lämnat våldsamma relationer behöver stor trygghet och säkerhet. Men idag finns det inga krav på vad en kvinnojour ska uppfylla. I många fall är så mycket som hälften av de boende på kvinnojourer barn, men de får ofta inget stöd då det inte finns krav på det. Socialstyrelsens kartläggning av skyddade boenden visar att lika många vuxna som barn bor på skyddat boende. Det konstaterades även att stödet, det vill säga ett långsiktigt stöd efter utflytt från skyddat boende, måste ökas. Att säkra att

barnen får stöd i denna helt grundläggande verksamhet i samhället är avgörande för att minska våldet på sikt och för att ta barnen igenom det trauma de upplever.

Ytterligare ett område där många drabbas av hot, våld och trakasserier är under en bodelningsprocess. De allra flesta genomgår sådana processer som vänner, men det finns fall där en part motsätter sig och med olika medel utövar påtryckningar mot den andra parten. Centerpartiet vill se en genomgripande utredning för att se över förutsättningarna för att göra bodelningsprocesser mer effektiva och minimera möjligheterna att använda dem som utpressningsmedel mot tidigare partners, samtidigt som vi behåller tryggheten i systemet. En åtgärd som här skulle vara av stort värde är att utöka den rätt till rättshjälp som erbjuds individer som genomgår bodelningsprocesser. Detta för att kunna bistå ekonomiskt svagare parter att på ett fullgott sätt tillvarata sina intressen i sådana processer. Vidare vore det av vikt för våldsutsatta att kunna få stöd av sina ombud i sådana processer i anslutning till brottmålsprocesser.

Stärk hela rättskedjan

I den pågående expansionen av rättsväsendet är det viktigt att anta ett helhetsperspektiv. Centerpartiet vill se ett helhetsgrepp om frågorna – från det brottsförebyggande arbetet till stödinsatser för att återanpassa individer som avtjänat sina straff. Det är därför viktigt att ge alla myndigheter i hela rättskedjan goda förutsättningar och de resurser som krävs för att de ska kunna hantera de ärenden som varje år strömmar igenom myndigheternas verksamhet. Sveriges domstolar har den senaste mandatperioden sett en ökad måltillströmning som resultat av de reformer som redan vidtagits för att komma åt grövre kriminalitet. I det kommande reformarbetet är det därför viktigt att ge Sveriges domstolar möjligheter att fortsatt utöka organisationen. Att rekrytera domare är exempelvis ett arbete som tar tid. Domstolarna har dessutom ett brett uppdrag i förhållande till samhället, där de inte bara hanterar brottmål, utan fyller en viktig roll som opartisk instans i många andra ärenden och mål, som med tiden kommit att öka i komplexitet. Vi vill därför anslå extra resurser för att säkerställa att landets domstolar står beredda att hantera de mål och ärenden som förväntas bli fler de kommande åren.

Centerpartiet vill också ha ett starkare brottsofferperspektiv i rättsväsendet. Personer som har blivit utsatta för brott måste ha rätt till, och möjlighet att få, information från rättsväsendet om det aktuella fallet samt om vilka resurser som finns tillgängliga för att stötta brottsoffret. Därtill måste det finnas professionell personal som kan erbjuda det stöd som behövs. Centerpartiet vill också återställa rätten till målsägandebiträde i överinstans, för att garantera stöd till brottsoffer under hela rättsprocessen. Dessutom bör systemet med skadestånd för brottsoffer ses över för att göra det enklare för brottsoffer att få ut sina skadestånd. Vi vill också att polisen får ett tydligare ansvar att hänvisa brottsoffer till brottsofferjourerna.

Centerpartiets överväganden

Tabell 1 Anslagsförslag 2023 för utgiftsområde 04 Rättsväsendet

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Polismyndigheten	37 043 384	±0
1:2 Säkerhetspolisen	2 060 983	±0
1:3 Åklagarmyndigheten	2 302 661	±0
1:4 Ekobrottsmyndigheten	952 757	±0
1:5 Sveriges Domstolar	7 051 168	50 000
1:6 Kriminalvården	13 383 310	±0
1:7 Brottsförebyggande rådet	231 644	±0
1:8 Rättsmedicinalverket	587 265	±0
1:9 Brottsoffermyndigheten	53 390	±0
1:10 Ersättning för skador på grund av brott	221 953	±0
1:11 Rättsliga biträden m.m.	3 961 357	-40 000
1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	94 987	-10 000
1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	19 174	±0
1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete	100 157	±0
1:15 Säkerhets- och integritetsskydds nämnden	28 231	±0
1:16 Domarnämnden	11 433	±0
1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering	202 000	±0
Summa	68 305 854	±0

Centerpartiet välkomnar, på ett generellt och övergripande plan, regeringens förslag till förstärkningar inom utgiftsområde 4, men vill inom ramen för ett antal av de aktuella anslagen göra en del omprioriteringar.

Inom ramen för den föreslagna nivån på anslag 1:1 bör 250 miljoner kronor per år, från och med 2023, användas för att stärka den lokala polis närvaron i hela landet. För att finansiera anställandet av polisstödsassistenter – personal som kan hantera arbetsuppgifter som inte kräver en polisutbildning – bör 75 miljoner kronor användas år 2023. För samma ändamål bör 150 miljoner kronor användas år 2024 och 185 miljoner kronor användas år 2025. Centerpartiet föreslår därtill att så kallade trygghetsvårdare anställs, i syfte att stärka banden mellan Polismyndigheten och medborgare i brottsdrabbade områden. För att finansiera detta bör 26,45 miljoner kronor användas per år från och med år 2023. 200 miljoner kronor av anslaget bör år 2023 användas för en särskild satsning för att stärka arbetsmiljön, inklusive möjligheten till en lönesatsning för de poliser som arbetar direkt mot gängkriminalitet, som är i yttre tjänst och som är områdespoliser. För samma syfte bör 200 miljoner kronor användas per år 2023–2024. Satsningarna bedöms kunna genomföras genom omfördelningar inom ramen för anslag 1:1. Anslaget beräknas minska med 130 miljoner kronor per år 2024–2025 till följd av att regeringens förslag till förstärkning på motsvarande belopp, som motiveras av kommande lagstiftning, avvisas. Centerpartiet inväntar lagförslaget innan vi tar ställning till såväl lagförslaget som de resursbehov som kan komma att uppstå. Vi ämnar återkomma med förslag till anslagsnivå för 2024 i samband med budgetbehandlingen för år 2024.

Anslag 1:3 beräknas minska med 30 miljoner kronor per år 2024–2025 till följd av att regeringens förslag till förstärkning på motsvarande belopp, som motiveras av kommande lagstiftning, avvisas. Centerpartiet inväntar lagförslaget innan vi tar ställning till såväl lagförslaget som de resursbehov som kan komma att uppstå. Vi ämnar återkomma med förslag till anslagsnivå för 2024 i samband med budgetbehandlingen för år 2024.

Anslag 1:4 beräknas minska med 20 miljoner kronor per år 2024–2025 till följd av att regeringens förslag till förstärkning på motsvarande belopp, som motiveras av kommande lagstiftning, avvisas. Centerpartiet inväntar lagförslaget innan vi tar ställning till såväl lagförslaget som de resursbehov som kan komma att uppstå. Vi ämnar återkomma med förslag till anslagsnivå för 2024 i samband med budgetbehandlingen för år 2024.

Anslag 1:5 föreslås öka med 50 miljoner kronor år 2023. Centerpartiet anser att det är centralt att Sveriges domstolar ges förutsättningar att påbörja den utbyggnad av verksamheten som är nödvändig för att kunna möta den ökade måltillströmning som kan förväntas framöver. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 50 miljoner kronor per år från och med 2024.

Anslag 1:11 föreslås öka med 10 miljoner kronor år 2023 för att möjliggöra en utökad rätt till rättshjälp i bodelningsprocesser. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 10 miljoner kronor per år 2024–2025. Centerpartiet vill att det genomförs effektiviseringar och en förstärkt tillsyn av arvoden till rättsliga biträden. Av denna anledning föreslås anslaget minska med 50 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 50 miljoner kronor per år 2024–2025.

Anslag 1:12 föreslås minska med 10 miljoner kronor år 2023. Anledningen är att Centerpartiet vill genomföra effektiviseringar och en översyn av rätten till vissa ersättningar vid frihetsberövanden. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 10 miljoner kronor per år 2024–2025.

Anslag 1:15 beräknas minska med 4,2 miljoner kronor per år 2024–2025 till följd av att regeringens förslag till förstärkning på motsvarande belopp, som motiveras av kommande lagstiftning, avvisas. Centerpartiet inväntar lagförslaget innan vi tar ställning till såväl lagförslaget som de resursbehov som kan komma att uppstå. Vi ämnar återkomma med förslag till anslagsnivå för 2024 i samband med budgetbehandlingen för år 2024.

Ulrika Liljeberg (C)

Malin Björk (C)

Helena Vilhelmsson (C)